

نکاتی پیرامون قرص وارفارین و پماد تاکرولیموس

ترجمه: دکتر الهام خلعت‌بری

داروخانه‌های دانشکده داروسازی، دانشگاه علوم پزشکی تهران

■ قرص وارفارین

این دارو به فرم ملح سدیم (وارفارین سدیم USP) مصرف می‌شود.

وارفارین یک داروی ضدانعقاد می‌باشد که شانس لخته شدن خون را در بدن کم می‌کند. این دارو مانند سایر داروهای ضدانعقاد خوراکی دارای اثر غیرمستقیم ضدانعقادی است و از طریق مهار ساخت فاکتورهای انعقادی II و VII و IX و X در کبد و در مسیر وابسته به اثر vit-K آثار خود را اعمال می‌کند.

مهار انعقاد توسط وارفارین وابسته به سرعت تخریب فاکتورهای در گردش خون عمومی یا به عبارتی نیمه عمر فاکتورها می‌باشد. این نیمه عمرها برای فاکتورهای II و VII و IX و X به ترتیب ۶۰، ۶، ۲۴ و ۴۰ ساعت می‌باشند.

□ موارد مصرف وارفارین

این دارو برای پیشگیری از تشکیل لخته پس از نصب دریچه‌های مصنوعی قلب، پیشگیری و درمان ترمبوز وریدی و آمبولی ریوی و حملات ایسکمیک گذرا و پیشگیری از آمبولی در بیماری

فاکتور VII می‌باشد. همچنین برای اندازه‌گیری میزان وارفارین نیز به کار می‌رود.

INR (International normalized ratio):
(نرمال تست ۰/۸ تا ۱/۲ و درمانی ۲ تا ۳ می‌باشد)
این تست تعبیری از تست PT می‌باشد که جهت استاندارد کردن مصرف داروهای ضدانعقاد به کار می‌رود.

نرمال PT/بیمار = INR

با توجه به جواب آزمایش‌های فوق میزان وارفارین به گونه‌ای تعیین می‌شود که تست PT/INR در رنج مناسب درمانی قرار گیرد. در صورت مشاهده علائم زیر حتماً باید با پزشک مشورت شود:

- سردرد، سرگیجه یا ضعف
- درد، تورم
- کبودی غیرمعمول (کبودی‌ها گسترش پیدا می‌کنند که غیرمعمول می‌باشد).
- خونریزی بینی
- خونریزی لثه
- خونریزی از محل بریدگی که زمان انعقاد آن طولانی شود.
- خونریزی واژینال نامنظم یا بیشتر از حالات عادی

- ادرار صورتی یا قهوه‌ای
- مدفوع قرمز یا سیاه
- سرفه‌های حاوی خون
- استفراغ خون‌آلود، یا وجود دانه‌های مشابه قهوه در آن
- شکم‌روی و اسهال یا یک عفونت یا تب شدید

روماتیسمی قلب و فیبریلاسیون دهلیزی مصرف می‌شود.

در صورت وجود علائم یا موارد زیر وارفارین نباید مصرف شود:

- بارداری یا تصمیم به بارداری زیرا باعث نقص مادرزادی می‌شود و تهدید به سقط جنین یا سقط ناقص می‌کند.
- حساسیت به وارفارین یا دیگر مواد جانبی دارو
- مشکلات خونریزی یا بیماری‌های مانند هموفیلی
- مشکلات کبدی و کلیوی
- فشار خون بالا
- مشکلات قلبی مانند

CHF (Congestive Heart Failure)

- دیابت
- جراحی اعصاب و چشم که اخیراً انجام شده باشد.

■ نوشیدن الکل یا مشکلات ترک الکل (الکل روی میزان دوز وارفارین موثر می‌باشد).

■ شیردهی، زیرا وارفارین باعث خونریزی در نوزاد می‌شود لذا زمان شیردهی باید توسط پزشک معالج تنظیم شود.

□ تعیین میزان وارفارین

جهت تعیین میزان وارفارین از تست PT/INR استفاده می‌شود. این تست میزان زمان سرعت انعقاد خون را مشخص می‌کند.

PT زمان پروترومبین: (نرمال تست ۱۱ تا ۱۲ ثانیه) این تست راه اندازه‌گیری زمان انعقاد خون می‌باشد. این تست اختصاصی برای کمبود یا مهار

□ عوارض جانبی جدی وارفارین

■ مرگ بافت پوست (نکروز یا گانگرن پوست) این حالت ممکن است خیلی زود بعد از شروع درمان آغاز شود که بر اثر لخته‌های خون و یا بسته شدن جریان خون در عروق پوست ایجاد می‌شود. در صورت داشتن درد، تغییر رنگ یا تغییر دما در هر قسمت از بدن حتماً سریع باید به پزشک مراجعه شود. جهت پیشگیری از مرگ عضو یا از دست دادن عضو (amputation) نیاز به مراقبت‌های جدی پزشکی می‌باشد.

■ سندرم قرمزی انگشتان پا، احساس درد و یا قرمزی رنگ یا تیره رنگ شدن انگشتان پا می‌باشد و حتماً باید به پزشک مراجعه شود.

□ سایر عوارض جانبی

واکنش‌های آلرژیک، مشکلات کبدی، فشار خون پایین، تورم، کاهش گلبول‌های قرمز خون، رنگ‌پریدگی، تب و جوش

□ توصیه‌های عمومی

■ وارفارین باید در یک زمان مشخص و سر ساعت مصرف شود با معده پر یا خالی ولی همیشه یکسان

■ اگر یک دوز وارفارین فراموش شود در صورت به یاد آوردن سریعاً باید مصرف شود اما هرگز دوز مصرف وارفارین را در روز بعد نباید ۲ برابر کرد.

■ برخی غذاها با وارفارین تداخل دارند و روی دوز مصرفی اثر می‌گذارند.

■ رژیم غذایی باید طبیعی و متعادل باشد، گیاهان برگ سبز مقدار زیادی vit-k دارند که می‌تواند تغییر در اثر وارفارین داشته باشد.

■ در هنگام جراحی یا اعمال دندانپزشکی حتماً باید مصرف وارفارین توسط بیمار به پزشک معالج اعلام شود.

■ تغییر وزن بیش از اندازه حتماً باید گزارش شود.

■ از نوشیدن الکل پرهیز شود.

■ ورزش و فعالیتی که باعث آسیب جدی می‌شود انجام نگیرد.

■ وارفارین برای وضع فعلی بیمار تجویز می‌شود به دیگران با بیماری مشابه توصیه نشود.

□ نگهداری وارفارین

در دمای اتاق بین ۵۹ تا ۸۶ درجه فارنهایت یا ۱۵ تا ۳۰ درجه سلسیوس و دور از نور نگهداری شود.

این دارو فقط باید با نسخه تحویل شود.

این اطلاعات توسط سازمان دارو و غذای آمریکا تایید شده است.

■ تاکرولیموس جلدی، پماد ۰/۳٪ و ۰/۱٪ درصد

□ پماد تاکرولیموس چیست؟

این دارو توسط پزشک متخصص به فرم جلدی برای درمان اگزما (درماتیتیس جلدی) استفاده می‌شود. این دارو به‌عنوان یک مهارکننده قوی سیستم ایمنی عمل می‌کند که روی لنفوسیت‌ها به خصوص سلول‌های T-helper اثر می‌کند. فعالیت calcineurin را مهار می‌کند که مهم‌ترین مرحله در تولید لنفوکین‌ها می‌باشد و نتیجه آن دپرس کردن پاسخ واسطه‌های ایمنی سلول‌ها می‌باشد. مشابه داروی سیکلوسپورین عمل می‌نماید اما برخلاف داروهای مشابه دیگر (مثل سیکلوفسفامید)

با پماد برگشت داشته باشد حتماً با پزشک مشورت شود و اگر نشانه‌ها بدتر شد دارو قطع شود.

■ اگر متوجه عفونت پوستی شدید و یا عفونت پوستی جدید ایجاد شود دارو باید قطع گردد.

■ نشانه‌های پوستی بعد از ۶ هفته درمان نباید پیشرفت کند و گاهی اوقات بیماری‌های پوستی دیگر مشابه اگزما به وجود می‌آید که باید از هم تفکیک شوند و پزشک متخصص پوست علائم را بررسی نماید.

■ این پماد در کودکان زیر ۲ سال نباید مصرف شود و اگر فرد به خود داروی تاکرولیموس یا مواد جانبی آن حساسیت داشته باشد نباید مصرف شود.

در صورت داشتن مشکلات زیر حتماً پزشک خود را مطلع سازید:

■ بیماری پوستی به نام سندرم ندرتون (netherton syndrom) (یک بیماری ارثی نادر)

■ عفونت پوستی مثل آبله مرغان یا تبخال

■ ضعف سیستم ایمنی

■ بارداری یا شیردهی یا تصمیم به بارداری

■ مصرف هم‌زمان هر نوع داروی نسخه‌ای OTC

ویتامین‌ها و داروهای گیاهی

□ عوارض جانبی پماد تاکرولیموس

مهم‌ترین عوارض جانبی سردرد، سوزش یا خارش پوست در محل استفاده که این عارضه به صورت خفیف تا متوسط در چند روز اول درمان ظاهر می‌شود و بعد از چند روز پوست عادت کرده و برطرف می‌شود. عوارض جانبی دیگر شامل آکنه، تورم یا عفونت فولیکول‌های مو، سردرد، حساسیت

اثر کمی روی مغز استخوان و دپرس کردن آن را دارد.

پماد تاکرولیموس به ۲ فرم تولید شده است:

پماد ۰/۰۳ درصد برای مصرف کودکان ۲ تا ۱۵ ساله

پماد ۰/۰۳ تا ۰/۱ درصد برای مصرف در

بزرگسالان و کودکان بالای ۱۶ سال و افراد مسن

این پماد در مقایسه اثر درمانی روی اگزمای اتوپیک در کودکان و بزرگسالان با داروی هیدروکورتیزون نشان داده است که تاکرولیموس از هیدروکورتیزون در کودکان موثرتر است در حالی که در بزرگسالان اثر درمانی تقریباً یکسان دارد. مهم‌ترین اطلاعاتی که باید در مورد پماد تاکرولیموس بدانیم:

■ سلامت مصرف این دارو در طولانی‌مدت

هنوز شناخته شده نیست، تعداد کمی از افرادی که دارو را استفاده کرده‌اند، دچار سرطان شده‌اند (برای مثال سرطان پوست یا لنفوما) اما ارتباط بیماری این افراد با مصرف پماد هنوز اثبات نشده است.

■ پماد تاکرولیموس را برای مدت طولانی

به صورت مداوم نباید به کار برد. اگر نیاز باشد بین زمان‌های مصرف فاصله زمانی لازم داده شود.

■ فقط روی قسمتی از پوست که دچار اگزما

می‌باشد باید به کار رود.

■ این پماد برای بزرگسالان و کودکان بالای ۲

سال که ضعف سیستم ایمنی ندارند به کار رود.

■ مصرف پماد در صورت مشاهده علائمی مثل

خارش، جوش و قرمزی متوقف شود و به پزشک گزارش داده شود. اگر نشانه‌های اگزما بعد از درمان

■ یک هفته بعد از التیام زخم‌ها پماد همچنان باید مصرف شود.

هنگام استفاده از پماد تاکرولیموس از موقعیت‌های زیر باید پرهیز کرد:

■ در معرض اشعه UV یا لامپ خورشیدی قرار گرفتن

■ حمام آفتاب گرفتن

■ در معرض اشعه نور خورشید قرار گرفتن حتی زمانی که پماد روی پوست نیست، اگر نیاز به خروج از خانه باشد باید حتماً از پوشش استفاده شود. روی موضع درمانی با باند پوشانده نشود و لباس معمولی کافی است.

■ از استفاده پماد اطراف چشم و دهان جداً خودداری شود.

این دارو گاهی جهت درمان‌های خاص که جزء مصارف معمولی پماد می‌باشد، استفاده می‌شود لذا حتماً طبق دستور پزشک معالج باید مصرف شود. این دارو را به دوستان و افراد دیگر حتی با بیماری مشابه توصیه نکنید.

□ مواد پماد تاکرولیموس

ماده موثره: تاکرولیموس در ۲ قدرت دارویی ۰/۰۳ و ۰/۱ درصد عرضه می‌گردد.

مواد جانبی: میزال اوایل، پارافین، پروپیلن کربونات، پترولاتم سفید، وایت واکس
این دارو توسط سازمان بهداشت دارو و غذای آمریکا مورد تایید قرار گرفته است.

پوست نسبت به دمای بالا و پایین، عوارض مشابه آنفلوانزا مثل سرماخوردگی، گرفتگی بینی، skintingling، بهم خوردگی معده، درد عضلانی، تورم غدد (مثل بزرگ شدن غدد لنفاوی)، عفونت‌های پوستی مثل هرپس سیمپلکس، آبله مرغان یا هرپس زوستر می‌باشد.

اگر عفونت پوستی ایجاد شده یا عوارض جانبی دیگر (مثل تورم غدد) ادامه یابد مصرف دارو باید مورد تجدید نظر قرار بگیرد.

زمانی که پماد تاکرولیموس استفاده می‌شود اگر الکل نوشیده شود سبب قرمزی و برافروختگی پوست صورت می‌شود و احساس گرمی ایجاد می‌کند.

□ روش کاربرد پماد تاکرولیموس

■ قبل از استعمال پماد دست‌ها باید شسته شود.

■ یک لایه نازک از پماد روی محلی که آگزما دارد ۲ بار در روز باید مالیده شود.

■ حداقل پماد برای کنترل علائم و نشانه‌های آگزمای پوستی باید به کار رود.

■ بعد از استفاده از پماد دست‌ها حتماً باید با آب و صابون شسته شود چون اثری از پماد نباید در محلی غیر از موضع بیماری بماند.

■ حمام کردن، دوش گرفتن و شنا کردن بلافاصله بعد از مصرف پماد برای بیمار ممنوع می‌باشد.

■ اگر پوست دارای آگزما بسیار خشک است، استفاده از مرطوب‌کننده‌ها بعد از استفاده از پماد باعث بهبودی پوست می‌شود.

منبع

American Hospital Formulary AHFS Service, 2007.